

κραυγαζόντων και ώρουμένων ήριζον τίς να πα-
ραλάβη ήμᾶς ώς αν ήμεθα σκεύη. Φέρουσι δὲ
πίλους πλατυτάτους, χρυσούς ή πεποικιλμένους
διὰ διαφόρων χρωμάτων, κοκκίνων, κιτρίνων,
πρασίνων. Ζώνη δὲ γλαυκή δεδεμένη περι τήν
ὄσφυν περισφίγγει ἰνδικόν χιτώνα, ἐρυθρόν, ώς
γυναικίον ἐσφόριον. Χρυσός δὲ κεφαλόμενος
περιβάλλει ώς στέφανος τὸ μέλαν πρόσωπον,
τήν σιμὴν ῥίνα, τὰ ὀγκώδη χεῖλη και τοὺς ἀ-
μυγδαλωτοὺς ὀφθαλμούς των· περιφερόμενοι δὲ
βιαιώς πέριξ ήμῶν γονυπετοῦσι συγχρόνως, ὀρ-
γίζονται, φωνασκοῦσι και ἔπειτα ταπεινοῦνται.
Πάντα τὰ εἶδη τῶν ἐνδυμάτων ἀναμιγνύονται
κατὰ τήν πολυπληθῆ προκυμαίαν, τήν ὁποίαν
σκιάζουσι τὰ ὠραία και καταπράσινα δένδρα
τῶν τροπικῶν, ἅτινα συμπλεκόμενα τέρπουσι
τοὺς ὀφθαλμούς διὰ χρωμάτων ποικίλων και
ζωηρῶν· διὸ φηίνεται σοι ὅτι βλέπεις ἀληθῆ
σκηνογραφίαν θεάτρου. Καὶ τοιαύτη ή Ἰνδική
λαμπρότης, και ή Ἀνατολική μεγαλοπρέπεια.
—Εἶμεθα εἰς τήν Βαταύϊαν. N.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΕΝ Τῷ ΠΡΑΚΤΙΚῷ ΒΙῷ

Συνέχεια· ἰδί σελ. 344.

Ἐπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ τρεῖς τάξεις ἐργα-
τῶν, διότι τρεῖς εἶνε οἱ τρόποι, καθ' ὃς παρά-
γεται ὁ πλοῦτος. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή, ή
βιομηχανικὴ και ή ἐμπορικὴ.

Ὁ γεωργός θέτει κατὰ μέρος ἐκ τοῦ ποσοῦ,
ὑπερ ἐθέρισεν, ἓνα μέδιμον σίτου, τὸν ὁποῖον
προορίζει διὰ τήν ἐπομένην σποράν. Καλλιεργεῖ
τὸν ἀγρὸν, περιμένει νὰ ἀναπτύξῃ ή βροχὴ τὸν
σπόρον, νὰ ὠριμάσῃ ὁ ἥλιος τὸν σῖτον. Αὕτη
εἶνε ή πρώτη τοῦ ἀνθρώπου ἐργασία, ή ἐν τοῖς
ἀγροῖς. Ὁ ἀνθρώπος καλλιεργεῖ τήν γῆν, βοη-
θεῖται ὑπὸ τῶν κατοικιδίων ζῶων, παράγει ἄρ-
τον, οἶνον, κρέας, ὅσα χρειάζονται διὰ τήν τρο-
φήν του.

Αὕτη εἶνε ή γεωργικὴ παραγωγή.

Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἀρκοῦσι τὰ εἶδη ταῦτα τῆς
πρώτης ἀνάγκης, ἔχομεν ἀνάγκην και ἄλλων
ἀκόμη. Δὲν χρειαζόμεθα ἐνδύματα διὰ νὰ ἐνδυ-
θῶμεν, οἰκίας διὰ νὰ κατοικήσωμεν, ὠρολόγια
διὰ νὰ βλέπωμεν τὰς ὥρας, καθίσματα διὰ νὰ
καθήμεθα; Ὅλα αὐτὰ πρέπει βεβαίως νὰ γεί-
νῃσι, νὰ παραχθῶσι· πρέπει νὰ εὑρεθῇ τις,
ὅστις νὰ ἐργασθῇ εἰς παραγωγὴν αὐτῶν. Τοῦτο
καλεῖται βιομηχανικὴ παραγωγή.

Ἄς λάβωμεν ἐν ἀπλοῦστατον παράδειγμα.

Ἰδὲ τὸ ἐπιπλον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶνε κατε-
σκευασμένον ἐκ ξύλου δρυός. Γί ἤτο κατ' ἀρχάς;
Ἐν μέγα δένδρον, τὸ ὁποῖον ἤξανε εἰς τὰ δά-
ση· τοῦτο ὀνομάζεται ή πρώτη ὕλη. Ὅταν ἀ-
πεφάσιεν ὁ ἀνθρώπος τὸ δένδρον ἐκεῖνο νὰ τὸ
κάμῃ τράπεζαν, τί συνέβη; Ἦλθε πρῶτον ὁ
ξύλοκόπος, ὅστις ἔκοψε και ἔτετραγώνισε τὸ

δένδρον. Ἀφῆρσεν ἔπειτα τὸν φλοιόν. Ἐπειτα
ἦλθεν ὁ ξυλουργός, ὅστις τὸ ἔκοψεν εἰς σανίδας,
αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ἦσαν ῥοκανισμένοι.

Αἱ σανίδες αὗται ἔγειναν ἀντικείμενον ἐμπο-
ρίου. Τότε ἠγόρασεν αὐτὰς ὁ ἐπιπλοποιός, τὰς
ἐπεξεργάσθη, τὰς συνήρμωσε και ἔκαμε τήν τρά-
πεζαν. Αὕτη εἶνε ή βιομηχανικὴ παραγωγή.

Παρακαλῶ δὲ νὰ παρατηρήσητε τὸ ἐξῆς· Τὸ
ὄνειρον και ή ἐπιθυμία πάντων εἶνε ή μεταξὺ
τῶν ἀνθρώπων ἀδελφότης. Ἄν ήμεθα ἀγαθοί,
ελεήμονες, ἀκούσι εἰς τὸν πλησίον. Τότε ἕκαστος
θὰ ἀφοσιούμεθα εἰς τὸν πλησίον. Τότε ἕκαστος
θὰ ἐνόμιζεν ἀδελφούς του τοὺς ἄλλους ἀθρώ-
πους· πάντες δι' ἀμοιβαίαν εὐεργεσιῶν θὰ ἐβοη-
θοῦμεν ἀλλήλους. Πόσον ὠραῖον θὰ ἦτο, πόσον
ἰσχυρὰ θὰ ἦτο ή ἀνθρωπότης. Καὶ ὅμως μὴ
θαυμάσητε ἂν σᾶς εἶπω, ή ἀδελφότης αὕτη ὑ-
πάρχει, ή κοινωνία τήν ἐφαρμόζει.

Και ἰδοὺ εὐθὺς ή ἀπόδειξις. Ὅταν ἔχης ἀνάγκη
ἐνός παραθύρου εἰς τήν οἰκίαν σου, ή ἐνός
ζεύγους ὑποδημάτων, ή ἐνός ἐνδύματος, ή ἐνός
καθίσματος, τί κάμνεις; Κάμνεις ἀκριβῶς ὡς
νὰ ὠμίλεις πρὸς τοὺς ἄλλους κατὰ τὸν ἐξῆς
τρόπον· «Ἐγὼ, θὰ εἶπῃς πρὸς τὸν γείτονά σου,
δὲν ἐμπορῶ νὰ κτίσω μίαν οἰκίαν, δὲν εἶμαι
κτίστης· δὲν ἐμπορῶ νὰ κατασκευάσω κλειθρα,
δὲν εἶμαι κλειθροποιός· δὲν ἐμπορῶ νὰ θέσω τὰ
ὕαλια τῶν παραθύρων μου, δὲν εἶμαι ὑαλοποιός.
Σᾶς προτείνω λοιπὸν τὸ ἐξῆς· Εἶμαι ὑποδημα-
τοποιός, σεῖς δὲ ἔχετε ἀνάγκην ὑποδημάτων·
ἔλθετε νὰ σᾶς κατασκευάσω και ἀντ' αὐτῶν
μοι δίδετε τήν ἰδικήν σας ἐργασίαν εἰς ἀντάλ-
λαγμα.»

Ὅταν διέρχωμαι πρὸ τίνος ὑποδηματοποιείου
και βλέπω ἐκτεθειμένα τόσα ὑποδήματα, κά-
μνω τήν ἐξῆς κηρύγορον ἀληθῶς σκέψιν· «Διὰ
πόσους ἀθρώπους δὲν εἰργάσθη ὁ ἀνθρώπος
αὐτός! Ἡ πτωχὴ γραῖα, ἥτις ἀσχολεῖται εἰς
τὰ οἰκιακά της, θὰ ἔχη χάρις εἰς αὐτὸν γαλόσ-
σις διὰ νὰ μὴ κρηολογῇ, τὸ μικρὸν παιδίον θὰ
ἔχη τὰ ὑποδηματάκιά του και δὲν θὰ ὑγραί-
νωνται οἱ μικροὶ του πόδες. Καὶ ἐνῶ αὐτὸς ἐ-
τοιμάζει εἰς τὸ κάτω πάτωμα τόσα ὑποδήμα-
τα, εἰς τὸ ἐπάνω τῷ ῥάπτει ἄλλος τὸ φόρεμά
του. Ὁ ῥάπτης ῥάπτει τὸν ὑποδηματοποιόν και
ὁ ὑποδηματοποιός ὑποδένει τὸν ῥάπτην.»

Δὲν εἶνε λοιπὸν τόσον μαῦρος ὁ κόσμος· ή ἀ-
δελφότης ἀληθῶς διέπει τήν κοινωνίαν.

Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ἐνεργεῖται κατὰ
δύο τρόπους.

Ἐχομεν πρῶτον μὲν τήν παραγωγὴν τήν
ἐνεργουμένην διὰ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν τῆ
βοηθείᾳ ἐνός ἐργαλείου· συνήθως ή ἐργασία αὗ-
τη γίνεται εἰς τὰ ἐργαστήρια· ἔπειτα δὲ τήν
παραγωγὴν τήν διὰ μηχανῶν ἐνεργουμένην· αὕτη
γίνεται εἰς τὰ μεγάλα ἐργοστάσια.

Βεβαίως πολλοὶ ἐκ τῶν ἀκούοντων ταῦτα ή-

ξέρουσιν ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα πολὺ κάλλιον ἐμοῦ ἢ μοι ἐπιτρέψωσιν ὁμῶς νὰ τοῖς υποβάλω ὀλίγας ἀκόμη παρατηρήσεις. Παρατηρήσατε πῶς κατασκευάζεται ἐν βιομηχανικῶν ἀντικείμενον οἰονδήποτε. Ἐσκέφθητέ ποτε τί πρᾶγμα τάχα νὰ ἦνε ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας;

Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα ἐν ζεύγος ὑποδημάτων. Συνήθως, πολλοὶ ἐργάται ἐργάζονται διὰ νὰ φέρωσιν ἐντελῶς εἰς πέρυς ἐν ζεύγος ὑποδημάτων. Ἄλλος ἐργάζεται εἰς τὸ δέριμα, ἄλλος εἰς τὴν σόλαν. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν πρόκειται νὰ κατασκευασθῇ ἐν ὠρολόγιον, ἐν δακτυλίδιον ἢ ἄλλο οἰονδήποτε. Οἱ εἰδήμονες τῆς χρυσοχοικῆς λ.χ. ἠξέρουσι πολὺ καλὰ ὅτι τὰ δακτυλίδια κατὰ πρῶτον χύνονται, ἔπειτα λειαινόνται, ἔπειτα προστίθενται τὰ κοσμημάτα, τὰ πετράδια κλ. Ὁ καταμερισμὸς δὲ οὗτος τῆς ἐργασίας, τὸ νὰ διέρχεται τὸ κατασκευαζόμενον πρᾶγμα ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα, δὲν εἶνε ἄλλο παρὰ εἰς συνεταιρισμὸς, οὕτως εἰπεῖν, προσπαθειῶν, συνεταιρισμὸς, ὅστις ἔχει ἄριστα ἀποτελέσματα. Εἶνε ὡς νὰ ἔλεγον μεταξὺ τῶν ἐργάται· «Ὅχι μᾶς ἦνε πολὺ δύσκολον νὰ μάθωμεν εἰς τὴν ἐντέλειαν ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς τέχνης, χρειάζεται διὰ τοῦτο πολὺς καιρὸς καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα ἐργαλεῖα. Ἄς μοιράσωμεν μεταξὺ μᾶς τὴν ἐργασίαν ὁ εἰς ἄς κάμη τὸ ἐν, ὁ ἄλλος τὸ ἄλλο.»

Ἄλλο παράδειγμα. Βλέπετε μίαν ὠραίαν βιβλιοθήκην ὑλλογίσου ἀπὸ πόσων χειρῶν διήλθεν ἕκαστον ἐκ τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα τὴν ἀπαρτίζουν. Ὁ χαρτοποιὸς δίδει χάρτην λευκὴν εἰς τὸν τυπογράφον, ὁ βιβλιοδέτης κάμνει τετράδια τὰ τυπωμένα φύλλα, ἄλλος ἔπειτα τὰ δένει, ἄλλος τὰ χρυσώνει.

Εἰς ὅλα τὰ ἔργα εἴτε γεωργικὰ εἴτε βιομηχανικὰ, ἡ ἐργασία γίνεται ὡς ἐν νὰ ἦσαν ἐκ τῶν προτέρων συνεννοημένοι οἱ διάφοροι ἐργάται. Ὅλοι δὲ, ἐννοεῖται, πληρόνονται διὰ τὸν κόπον των.

Ἐρχομαι εἰς τὰς μηχανάς. Ὑπάρχει καὶ τώρα ἀκόμη μίαν πρόληψιν ὡς πρὸς τὰς μηχανάς. Αἱ μηχαναὶ ἀφαιροῦσι τὴν ἐργασίαν, λέγουσιν τινές. Κατ' ἀρχὰς βεβαίως πᾶσα μετατροπὴ γινόμενη εἰς τὴν βιομηχανίαν ἔχει καὶ στιγμὰς δυσκόλους, καθ' ἃς ὅλοι δὲν δύνανται νὰ ἦνε εὐχαριστημένοι, ἀλλ' ἔπειτα τί γίνεται; Λάβετε π.χ. τὰς κλωστικὰς ἀτμομηχανάς τοῦ βάμβακος. Ὅταν ὁ ἄγγλος βιομήχανος Ριχάρδος Ἀρκραῖτ ἐφεύρον αὐτάς, ὅλοι ἔλεγον· Οἱ ἐργάται δὲν θὰ ἔχουν πλέον ἐργασίαν. Καὶ ὅμως μετ' ὀλίγον ὑπελογίσθη μαθηματικῶς ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ἐργαζόμενοι χωρὶς νὰ φάγωσι καὶ χωρὶς νὰ πῖωσιν ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος, δὲν θὰ ἠδύναντο διὰ τῆς χειρὸς νὰ κλώσωσι τὸν βάμβακα, τὸν ὁποῖον κλώθουσιν εἰς ἐν ἔτος αἱ ἀτμομηχαναὶ τῆς Ἀγ-

γλίας. Παρατηρεῖτε λοιπὸν ὅτι εἶνε ψευδὴς ἡ ἰδέα ὅτι δῆθεν ἀφαιροῦσι τὴν ἐργασίαν αἱ μηχαναί.

Ὅλοι ἔλεγον ὅτι οἱ σιδηρόδρομοι θὰ βλάψουν τὰ ἄλλα εἶδη τῆς μεταφορᾶς καὶ ὁμῶς, ἀκούσατε. Δι' ἐνὸς μόνου σταθμοῦ τῶν Παρισίων, τοῦ βορείου σταθμοῦ, εἰσέρχονται καὶ ἐξέρχονται τόσοι ταξιδιωταί, ὅσοι δὲν εἰσέρχοντο καὶ δὲν ἐξέρχοντο πρὸ πενήτηντα ἐτῶν δι' ὅλων τῶν ὁδῶν, αἵτινες ἄγουσιν ἀπὸ τῶν Παρισίων εἰς τὰ ἔξω μέρη. Αἱ μηχαναὶ λοιπὸν δὲν ἐλαττώνουσι τὴν ἐργασίαν, τὴν πολλαπλασιάζουσι μάλιστα διότι ἐπεκτείνουσι τὴν κατανάλωσιν.

Ἐπειτα, προσθέτομεν ἀκόμη ὅτι προκειμένου λόγου περὶ μηχανῶν πρέπει ν' ἀποβλέπη τις καὶ εἰς ἄλλο τι εὐγενέστερον καὶ ὑψηλότερον. Ἡ ἀνθρωπίνη ἐργασία εἶνε μᾶλλον ἐπίμοχθος ὅταν λείπουσιν αἱ μηχαναί. Πόσοι κόποι καὶ μόχθοι δὲν χρειάζονται διὰ νὰ ἀναπληρωθῇ ἡ δύναμις μιᾶς μηχανῆς; Ἀλλὰ τί εἶνε ἡ μηχανή; Θὰ σᾶς τὸ εἶπω ἀμέσως.

Ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει ἀκόμη μίαν τις πρόληψιν καὶ κατὰ τῶν ἐπιστημόνων. Πολλοὶ εἶχον καὶ ἔχουσι τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἰς τίποτε πρακτικῶν δὲν χρησιμεύουσι. Καὶ ὁμῶς αὐτοὶ ἐφεύρον τὰς μηχανάς. Εἶπον καθ' ἑαυτοῦς· Χρειάζεται πολὺς κόπος διὰ νὰ γείνη ἡ δεῖνα ἢ ἡ δεῖνα ἐργασία ὅταν πρόκειται νὰ σηκωθῇ αὐτὸ τὸ σφυρίον καὶ νὰ καταπέση ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν ἄκρωνα διὰ νὰ σφυρηλατηθῶν τὰ μεγάλα κομμάτια τοῦ σιδήρου, θὰ ἐξαντληθῇ ἡ δύναμις καὶ τοῦ δυνατωτέρου ἀνθρώπου! Δὲν ἠδυνάμην τάχα ἐγὼ ὁ φυσικὸς, ἐγὼ ὁ γεωμέτρης νὰ ἐλαφρύνω αὐτοὺς τοὺς ἐργάτας; Ἀντὶ νὰ ἀπαιτῶ παρ' αὐτῶν νὰ καταναλίσκουν ἀδίκως τὰς δυνάμεις των, ἄς ἐφεύρω μίαν μηχανήν. Τοῦτο ἔγεινε.

Ὅταν σήμερον εἰσέρχεται τις εἰς ἐν ἐργοστάσιον παρατηρεῖ μετὰ θαυμασμοῦ τὴν παράταξιν, οὕτως εἰπεῖν, τοσοῦτων δυνάμεων. Καὶ ὁμῶς τοὺς ὄγκους ἐκείνους, τὰς γιγαντιαίας ἐκείνας σφύρας δὲν τὰς κινεῖ ἡ χεῖρ τοῦ ἀνθρώπου. Ἴνα τεθῶσιν εἰς ἐνέργειαν ὅλαι αὐταὶ αἱ δυνάμεις ἀρκεῖ νὰ θέσῃ ὁ ἐργάτης τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ σιδηροῦ μοχλοῦ καὶ ἡ μηχανὴ ἐργάζεται μόνη. Τὸν ἀπαλλάττει τοῦ κόπου, αὐτὴ ἔχει μόνη τῆς καὶ χεῖρας καὶ ὀφθαλμοῦ καὶ δυνάμιν καὶ ἐπιτηδειότητα.

Πλησίον εἰς τὸν ἐργάτην ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος κάμνει τὴν μηχανήν νὰ ἐνεργῇ παρέχων εἰς αὐτὴν ὀλίγους ἄνθρακας, ὀλίγον ὕλικόν, φαντάζομαι τὸν σοφόν, ὅστις ἵνα ἐφεύρῃ αὐτὴν τὸσον ἐμόχθησε, τόσας νύκτας ἠγρύπνησε! Ὁ σοφὸς εἶνε λοιπὸν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐργάτου. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἐκπροσωπεῖ τὸ πνεῦμα του καὶ τὴν διάνοιάν του. Δύο λοιπὸν ἐργάζονται, ἐκεῖ-

νος, ὁ ὅποιος ἐφεύρε τὴν μηχανὴν καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος τὴν κινεῖ.

¹Κεῖται τὸ τέλος.

Σ.

1. Ἐκ τοῦ περὶ χαρακτήρος συγγράμματος τοῦ Σαμουήλ Σμῆλς (Samuel Smiles) θέλωμεν σταχυολογήσει μέρη τινὰ καὶ καταχωρίσει ἀτάκτως εἰς διάφορα φύλλα τῆς Ἑστίας ὡς ἀληθείας πρακτικὰς τοῦ κοινοῦ βίου καὶ πολυτίμους ὑποθήκας παρέχοντες ταύτας εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος εἶναι γνωστὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας δι' ἑτέρου αὐτοῦ συγγράμματος, τοῦ «Βοήθει σαυτὸν», ὅπερ εὐγενῆς τῶν παρ' ἡμῖν Κυρία μετέφρασεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἐξέδωκεν ἀνωμόως. Σ. τ. Δ.

ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Μετάφρασις Α. Μ.

Ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία τῶν ἰσχυροτέρων κινητικῶν δυνάμεων, αἵτινες ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ὑπὸ τὴν εὐγενεστέραν αὐτοῦ ὄψιν παριστᾷ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν ἀπάσῃ αὐτῆς τῇ μεγαλειότητι, ἅτε δεικνύων τὸν ἀνθρωπον ὑπὸ τὰ καλλίτερα αὐτοῦ χρώματα.

Οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔχοντες ἀληθῆ ὑπεροχὴν, εἴτε διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν, εἴτε διὰ τῆς εὐθύτητος, εἴτε διὰ τοῦ ὕψους τῶν ἀρχῶν, εἴτε διὰ τῆς ὀρθότητος τῶν σκέψεων, ἐπιβάλλουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν εἰς τὰ πλήθη αὐτομάτως τινὰ σεβασμόν. Οἱ πολλοὶ κατὰ φύσιν πιστεύουσιν εἰς τοιοῦτους ἄνδρας, ἔχουσι πεποιθήσιν εἰς αὐτοὺς καὶ σπεύδουσι νὰ μιμηθῶσιν. Ὅτι ἀγαθὸν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει, ἐπ' αὐτῶν στηρίζεται, καὶ ἄνευ αὐτῶν ὁ κόσμος θὰ ἦτο ἀκατοίκητος.

Ὁ ἔξοχος νοῦς διεγείρει τὸν θαυμασμόν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁ χαρακτήρ ἀσφαλιζει τὸν σεβασμόν ὁ πρῶτος εἶναι δύναμις τοῦ ἐγκεφάλου, ὁ δεύτερος ἀπόρροια τῆς καρδίας· ἐν τῷ μακρῷ δὲ σταδίῳ τοῦ βίου, ἡ καρδία κυβερνεῖ. Καὶ μὲν οἱ ἐξόχου νοῦς ἄνθρωποι ἐν τῇ νοημοσύνῃ τῆς κοινωνίας κατέχουσι θέσιν τινὰ ἀρμόζουσιν αὐτοῖς, ἀλλ' οἱ ἐμπλοεὶ ὅμως χαρακτήρος ἀποτελοῦσι τὴν συνείδησιν τῆς κοινωνίας. Ἐνθ' δὲ θαυμάζομεν ἐκείνους, μιμούμεθα τοῦτους.

Οἱ μεγάλοι ἄνδρες αἰετοεὶ ὑπῆρξαν ὄντα ἐξαιρετικὰ, καὶ τὸ μεγαλεῖον δὲ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶναι σχετικόν· διότι οἱ ἄνθρωποι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν ἔχουσι κύκλον ἐνεργείας τοσοῦτον περιορισμένον, ὥστε ὀλίγοι τυγχάνουσι τῆς εὐκαιρίας ν' ἀναδειχθῶσι μεγάλοι· ἕκαστος ὅμως ἐν τῇ κοινωνίᾳ δύναται νὰ φέρεται ἐντίμως καὶ δικαίως, καλὴν ποιούμενος χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ προσόντων· δύναται νὰ κάμῃ χρῆσιν, οὐχὶ δὲ καὶ κατάχρησιν τῶν διανοητικῶν καὶ σωματικῶν δώρων, ὧν ἔλαχε, δύναται νὰ προσπαθῆσθαι νὰ καταστήσῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ ἀγαθὴν καὶ δυνατὴν. Εἰς αὐτὸν ἔγκειται νὰ εἶναι ἀληθὴς, δίκαιος, ἐντιμὸς καὶ πιστὸς καὶ εἰς αὐτὰ ἔτι τὰ ἐλάχιστα πράγματα· ἐν ἐνὶ λόγῳ δύναται νὰ ἐκτελεῖ

τὸ καθήκον του ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐνεργείας, ἐν τῷ ὅποιῳ ὥρισεν αὐτὸν ἡ Πρόνοια.

Ἡ ἐκπλήρωσις αὐτῆ τοῦ καθήκοντος ὅσον ἀπλήρῃ καὶ ἂν φαίνεται παριστᾷ τὸ ὑψηλότερον ἰδανικόν τοῦ βίου καὶ τοῦ χαρακτήρος. Ἴσως ἐν αὐτῇ οὐδὲν ὑπάρχει τὸ ἡρωϊκόν, ἀλλ' ὁ ἡρωϊσμός δὲν εἶναι ὁ καθημερινὸς κλῆρος τοῦ ἀνθρώπου· ἐνθ' δὲ τὸ ἀκλόνητον αἶσθημα τοῦ καθήκοντος ὕψι αὐτὸν εἰς τὰς ὑψηλοτέρας θέσεις, ἐξ ἴσου ποδηγετεῖ αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς λειτουργίας τοῦ συνήθους βίου. Ἡ ὑπαρξις τοῦ ἀνθρώπου συγκεντροῦται ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν συνήθων καθήκοντων. Αἱ δρατικώτεροι δὲ πασῶν τῶν ἀρετῶν εἰσι καὶ αἱ ὠφελιμώτεροι ἐν τῇ καθημερινῇ χρῆσει· εἰσι στερεωτέροι καὶ διαρκέστεροι. Αἱ ἀρεταὶ αἱ ὅλως ἔξοχοι, αἱ ὑπεράνω κείμεναι τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου, πολλάκις ἀποβαίνουσι πηγὴ πειρασμῶν καὶ κινδύνων. Ὁ Μπουρκ ἐξήνεγκεν ἀλήθειαν εἰπὼν ὅτι «πᾶν οἰκοδόμημα ἀνθρώπινον, οὐτινος ἢ βάσις στηρίζεται ἐπὶ ἡρωϊκῶν μόνον ἀρετῶν, φέρει ἐν ἑαυτῷ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς διαλύσεως».

Ὅταν ὁ διδάκτωρ Ἀβὸτ, ὁ ὕστερον γενόμενος ἀρχιεπίσκοπος Κανταβριγίας, ἐζωγράφησε τὸν χαρακτήρα τοῦ θανόντος φίλου του Θωμᾶ Σακβίλ, δὲν ἔθιξε ποσῶς τὴν ἀξίαν τούτου ὡς πολιτικοῦ ἀνδρὸς ἢ ὡς ποιητοῦ, ἀλλ' ὠμίλησε περὶ τῶν ἀρετῶν τὸν ἀνδρὸς ἐκείνων, αἵτινες εἶχον σχέσιν καὶ συναφείαν πρὸς τὰ καθημερινὰ τοῦ βίου καθήκοντα. «Ἐκ τίνων σπανίων πραγμάτων ἦτο πεποικισμένος! εἶπε· τίς παρ' αὐτὸν ὑπῆρξε τρυφερώτερος πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἀγαθότερος πρὸς τὰ τέκνα του, τίς ἔδειξε μεγαλειότεραν ἀφοσίωσιν εἰς τοὺς φίλους, μετριοπάθειαν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ πίστιν εἰς τὴν τήρησιν τοῦ λόγου;»

Βέβαιον δ' ὄντως εἶναι ὅτι δύναται τις καλλίτερον νὰ κατανοήσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ τὸν ἀληθῆ χαρακτήρα τοῦ πλησίον διὰ τῆς διαγωγῆς τούτου πρὸς τοὺς ἀναστρεφόμενους αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦ τρόπου, δι' οὗ πραγματεύεται τῆς λεπτομερείας μιᾶς ὑποθέσεως, χυδαίας ἔστω, καὶ ἐκ τῶν καθημερινῶν πράξεων τοῦ ἀνθρώπου, ἢ διὰ τῶν τρόπων, δι' ὧν καθίσταται γνωστὸς εἰς τὸ κοινὸν ὡς συγγραφεὺς, ρήτωρ ἢ πολιτευόμενος.

Ὑπὸ ἑτέραν δ' ἔποψιν τὸ καθήκον, ὅπερ ἐν γένει εἰσέρχεται εἰς πάσας τὰς σχέσεις τοῦ συνήθους ἀνθρωπίνου βίου, εἶναι καὶ τὸ στήριγμα τῶν εὐγενεστέρων χαρακτήρων. Δύναται νὰ συμβῆ νὰ μὴ ἔχη τις οὔτε γνήματα, οὔτε κτήματα, οὔτε ἐπιστημονικὰ γνώσεις, οὔτε δύναμιν, ὅφειλε ὅμως νὰ ἔχη σταθερὰν καρδίαν, εὐγενεῖς διαθέσεις, νὰ εἶναι ἐντιμὸς, πιστὸς, μετριοφρων. Ὁ προσπαθὼν νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἑαυτοῦ καθήκον κατὰ συνείδησιν φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐπιλάσθη, καὶ καταθέτει αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐν